

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Balthasar Gagvs Societati Iesv Goam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

ad mortis Caluarij speciem est comparatus, quò Christiani
ad audiendum verbù Dei seque diuerberandos piè admo-
dù ventitabant. In Iaponis proceribus Christianus est qui-
dam Antonius nomine, cuius in ditione sunt circa Firandù
aliquot insulæ ac vici. In ea loca Gaspar Christianorum ro-
gatu profectus, incolas penè omnes tanto Antonij gaudio
voluptateque conuertit, vt Antonius ipsemet incendium
ædibus idolorum inferret: quarum custodes, quam damo-
nibus dederant operam, eandem conditori suo, qui verè
Deus est, deinceps dare coeperunt. Firandi, in ædibus An-
tonij nouis, Gaspar habuit cõcionem, ibique Antonius co-
ipso die Christianis omnibus epulum præbuit: & quo nihil
gratulationi deesset, diuinitus factum est, vt filius eius etiã
tum ethnicus cum quibusdam domesticis mulieribus con-
uerteretur ad Dominum. Multa prætereo, quæ ex nostro-
rum litteris cognoscetis, Christus Dominus noster nos tã
ad perspicendam penitus voluratem ipsius illuminet, tum
ad eandem ritè exequendam pro sua bonitate confirmet,
Bungo 4. Nonas Octobris, 1559.

*Aedes
idolorum
incen-
duntur*

BALTHASAR GAGVS SOCIETATI

IESV. GOAM.

QVam mihi in mentem venerint de statu rerum Iapo-
nicarum, siue præsentis siue præteriti, complectar his
litteris, tamen in magna rerum varietate ac muta-
tione, quæ nobis bene de re Christiana merendi laboran-
di que maiorem etiam occasionem præbuit. Versamur in
hoc Bungensi domicilio nouem omnino patres fratresque,
cum Iaponis aliquot hospitalium idmorù ministris, op-
pidani quotidie, sed dominicis præsertim diebus festisque
præcipuis, ad templum ita frequentes à millibus passuum
amplius nouem conueniunt, vt aedes multitudinem vix ca-
pian, interdum etiam bonam eorum partem excludant.
Quotidie sacris peractis elata voce recitatur Christiana
doctrina. Complures Iaponij qui propius absunt, singu-
lis sabbatis confessione, celebrioribus verò diebus etiam
communione sese confirmant. Et mirum, ipso statim ge-
neralis confessionis initio, quæ sacrum præire solet, ac Iapo-
nicè recitatur, ex auditorum oculis emicet lacrymæ, ac
multo etiam vberiores, cum sacerdos corpus Domini

*Iaponio-
rum orga-
nes diui-
nas stu-
dium*

tenens

tenens manibus; Domine (inquit) non sum dignus: que
 verba tunc ipsi quoque Iaponico sermone pronuntiat. Ita
 que mei sanè valde re pudet, cum hosce homines video in
 ante biennium ad lumen à cœcitate conuersos, tanto sen-
 su ac dolore affici delictorum suorum. Iam verò sortiuntur
 etiam, apud què dominicis diebus coeant ad sermones in-
 ter se de religione ferendos, eoque è nostris aliquem no-
 uocet: atque in ea quid quisque potissimum animaduerte-
 rit, in medium afferunt. Hac sermonis communicatione
 absoluta, symbola pro cuiusque facultatibus in pauperum
 funera conferuntur. Atque hoc ipsum institutum & con-
 suetudinem Amangutiani quoque, sibi à Cosmo Turriano
 iam ante quadriennium traditam, retinent. Bungi hospita-
 les ædes habemus duas, alteram plagis vlcibusque curan-
 dis, aliis morborum generibus altera, exstructam hoc ipso
 anno 1559 ex lignea materia, multo ampliorem, in qua me-
 dia aram excitauimus. Absolutum est ædificium die visita-
 tioni beatæ Virginis sacro, ibique postridie primum sacri-
 ficatum est, habitaque oratio de rebus diuinis magna cum
 voluptate lætitiæque Christianorum: quos vniuersos eodè
 coactos vnus ex iis conuiuio excepit. Eius Nesocomij con-
 clauia sexdecim sunt, quibus medici quoque hospitium est
 contiguum, viri in curandis ægrotis diligentissimi. Ab æ-
 state proxima ad hoc vsque tempus amplius ducenti om-
 ni morborum genere liberati sunt, cum neminè Cosmus,
 quamuis desertum ac desperatum, excluderet: cancriq; ac
 fistula veteres amplius decem & septem annorum, ac vi-
 ginti, tanta felicitate curatæ sunt, vt Dei potius beneficiũ,
 quàm humana medicina fuisse videatur. Quamquam in
 chirurgia sanè excellit vnus è nostris, qui alios etiã dome-
 sticos docuit, in quibus est qui, propter egregiam Iaponicę
 linguę noticiam, simul & phararmacis corpora & animos
 montis ac salutari doctrina curare possit. Itaque multi ex
 iis paulatim conuertuntur ad Dominum. Iaponius erat
 quidam Meacensis, domestica Bonziorum disciplina ac su-
 perstitionibus à puero institutus. Is non solum audito E-
 uangelio credidit, sed etiam cognita nostrę vitæ ratione ad
 nos Bångum vnã cum Cosmo concessit. Incitabat ipse se
 ad omnem virtutem, secumque præclare pugnabat: & quo-
 niam rei medicæ vacauerat, composita quadam exposuit
 duobus

*Bungi ho-
spitales
ædes duæ.*

*cosmos
agros
quidam
meacensis
bonziorum*

duobus libris, Sinarum lingua deinde migravit ad Dominum. huic successit Michael, quo item sanctissime vita functo, Sinæ duo a Cosmo sunt substituti, qui eos libros edicerent. Composita sanè facilia & efficacia sunt, prorsus, ut eorum quibusdam statim admotis morbi pellantur. Guilielmus quidem Pereria cum huc appulisset, ægrotus ipse, & reliqua ipsius turba navalis, iis medicamentis omnes ad sanitatem perducti sunt, atque opus hoc ære privato hactenus Christiani provinciales & mercatores, aliquot Lusitani sustentant. Sed Rex præterea in eisdem sumptus vestigal attribuit, ex quo pacatis rebus annui capientur aurei trecenti. Femina est septuaginta annos nata, maiorem Iaponis partem emensa, cum stipi à Principibus cogendæ vacaret, exstrueret dis idolorum templis, quorum illa præcipuo quodam studio cultuque tenebatur. Hæc ubi Firandū venit, Dei verbis auditis, baptismum enixè petiit, quo impetrato, Bungum se contulit, factaque ibidem habitandi potestate, prope ædem nostram perpetuum sibi domicilium comparavit. huius virtus Christianis ad exemplum præluceat, victumque sibi suis manibus ipsa cum quariter, tum duas præterea mulieres, Christianis maritis defunctis honoratis hominibus, alit viduas, & in officio atque opere continet: singulis sabbatis peccata consentur, inopem ducunt vitam, carnemque suam solitudine ac pœnis voluntariis edomant. Quidquid ex parva labore suo pecunia superest, id continuò in valetudinarij subsidium conferunt: iamque præter lineas tunicas aliaque similia, in usus pauperum aure osetiam nummos plus centum & quinquaginta erogant: sunt etiam ex Christianis qui ceteros, & per urbem & per vicinos montes aliquo morbo laborantes, inuisant, quorum inopiæ, cum opus est, aliquod per eosdem viatores è Valerudinario subsidium mittitur. Christianus est Michael quidam, cuius hero vita sancto homine pecunioso, qui magnam alebat familiã, ad funus convenere Bonziji permulti, qui unã cum familiaribus eius Iaponico ritu quotquot habebat idola, suis quæque nominibus elata voce invocare ceperunt: quos Michael, quamvis mortis metu proposito, nõ modò noluit imitari, sed etiam multis eos rationibus, sanè constanter, ab ea impietate reuocare conatus est. Alius erat in eadem familia Christianus, nomine Emanuel, qui Bonzijiis aliqua ex parte in ea vociferatione consensit, is deinde

Infirmorum cura.

*Virgine
Femina
septuaginta
generis
converso,
emissa in
pauperes
studia.*

Michaelis cuiusdam sancti a liberis.

de à Michaele obiurgatus culpam agnouit, atque ultro ad poenam delicti postulanda venit in templum, & die quadam dominico, dum sacrificatur, sese flagris acriter non sine copiosa sanguinis profusione caecidit. Qua satisfactione a reliquis Christianis accepta & probata, cum Ecclesiam gratiam rediit. Alius item Christianus, cui nomen est Paulo, quod in solemnibus quadam barbarorum gratulatione vexillifer esse recusasset, Regis autoritate ac beneficio vix obtinuit, quo minus ab iis male multaretur, eiusque domus disturbaretur. Mos est Christianorum in usus templi aliquid semper è suis fructibus conferre, ipsumque templum magna admodum cura tuentur: in grauioribus vero difficultatibus, siue turbines ac procellae sauiant, (quae in his locis ita sunt vehementes, ut aedificia euertant, euellant arbores; si vero imbribus mixtae sint, emota etiam loco semina dissipent) nobis praesto sunt: siue belli vis ingruat, armati statim ad templi defensionem accurrunt. in eo quidem tumultu, qui hoc ipso anno excitatus est, cum Balthasar Gagus Facatae penè oblectus ab hostibus teneretur, Christiani permulti sese ad eum liberandum, vel capitis sui periculo, comparauerant. Sed cum Dominus, una cum reliquis ea obsidione loco que, insciens inimicis exemit.

*Christiana
moribus
in Socios
officia.*

Superioribus diebus Gaspar Vilela Meacum est missus, quod etsi iam dudum erat in optatis, nunc tamen opportunus visus est, cum simul omnes in hanc Bungii urbem conuenissemus. Interpres eum comitatur Laurentius frater, cum Iaponicae linguae, morumque, tum rerum Christianarum peritissimus, excellentique ingenio praeditus. secum ferunt librum, à Melchioro conscriptum, ab ipso autem Laurentio Iaponice versum: commodum etiam accidit, ut eo ipso tempore hinc proficisceretur Meacensis quidam, qui illis dux itineris optimus esse possit, quatuor in uniuersum hoc iter ingressi sunt, quibus Dominus utinam pro sua infinita bonitate aditum munit, gentemque illam ad suas tenebras agnoscendas moresque mutandos illustret. in ipso discessu, subsidium aliquod spirituale in eam expeditionem à nobis omnibus petiere: sacra missarum permulta, septem psalms, aliaque huiusmodi suffragia delata: seque in viam dederunt sexto Idus Septembris. 1559, non sine magno omnium dolore ac lacrymis. Iamque eos Meacum De benefici-

beneficio peruenisse cognouimus. Quid ibidē egerint, qui status sit rerum, vt ex hac parte, prout ē te Christiana fuerit, absentibus consularur, propediem cognoscemus.

Nunc venio ad res Facatenſes. ea est vrbs ampla & opulenta, negotiatoribus frequens, in planitie ſita. Būgo diſtat pedestri quinque dierū itinere. Inde Firandū maritimus traiectus est paſſuū octoginta milliū. Anno ſuperiore, paſchalis feſtis exactis, cum Rex nobis domum ac templū Facatæ fecas in mare dono dedisset in ſuburbano, in quo agricolæ ferme ſeptuaginta verſantur, eodē miſſus ſum, cū Ioanne Ferdinando, qui Iaponicam linguam tenet optimē, cuius ad conaciones cum magnus concursus fieret, baptizari aliqui excepti ſunt, veruntamen lētē, nam ante baptiſmum Chriſtianis rudimentis diligenter inſtituuntur, & certas precandi formas mandāt memoria, denique intelligunt in ea religionis mutatione quid ſuſcipiant, quidve deponant. conuerſi ſunt ex eo numero ſex patresfamilias, nec inepti homines & locupletes. eodē conueniebant etiam indi dem Chriſtiani aliquot, qui iam antea Euangelio crediderant, itemque Amanguriani nonnulli. Habebatur autē quotidie conacio, deinde ad hōnias veniebant, tum conferebāt inter ſe, quæ in conacione audierant, deinceps doctrina Chriſtiana Iaponicē, oratio verō Dominica, Angelica ſalutatio, & Symbolum Apoſtolorum latinē recitabantur. Cū res ita procederent anno 1559, officiis hebdomadæ ſacrosanctæ perſolatis, cum ceteris (locus enim erat idoneus) ſacratiffimæ Eucharistiæ myſteris ac caeremoniis: altero paſchali die armatorum duo millia poſſeſſionibus ſuis pellice ab Rege, præfectoque regio Bungenſi, (qui fortē ibi tū erat) acriter queſti, Facatam aggrediuntur: atque eo quidem die excluſi ab incolis, nocte verō inſequentē prodeuntibus Bonziis, vrbe vicōque potiti ſunt. Hic nos in denſis tenebris, ſublata humeris cruce, rebus noſtris diligēter quiſque pro ſua parte conſulere. Ac primum omnium quædam templi ornamenta cū Ioanne Ferdinando, pueriſque domeſticis, in Firandēſem nauem imponimus: quæ continuo diſceſſit. Inde ego & Guilielmus, comitibus Chriſtiano quodā incola Sylueſtro nomine, & Luſitano, qui in his locis eo tempore verſabatur, in nauem confugimus duobus paſſuū millibus ſtātem in ſalo nauarcius, qui ex hoſtium factione eſſet, ſimularque oppidū captum cognouit, ſtatim cum ſuis

ſuſcepit
de a
ſuſcepit

ſuſcepit
ſuſcepit
ſuſcepit
ſuſcepit

Facatam
oppugnauit.

de nostro interitu cepit inire consilium. suadentibus cunctis, ut nos è medio tolleret, & periculosum fore diceribus, si nos direptos ac spoliatos abire permitteret: vnus ipse, nõ tam misericordia adductus, quam lucri spe, quòd multa plura nobis superesse arbitraretur, eam sententiam dissuasit, quo quidem tempore, cum actum de nobis esse arbitramur, veniam delictorum apud se quisque suorum à Deo supplices precabamur. Syluester autem ille Iaponius, non necessitate cõpulsus, (omnia enim ea pericula effugere poterat) sed beneuolentia & caritate, quamquam enixè recusante me, vnã conscenderat, cùm diceret certũ sibi esse nobiscum mori eum ego noctu saepe singultientem effulque plorantem audiebam, quòd agi de nece nostra à nauiculariis cognouisset. quinimmo facta sibi ab illis abeundi potestate nunquam est vsus. idem ex iis quæ secum attulerat, ita multa cum nostris amisit, ut vnũ ei superesset indusium: interim cibaria nobis vnciatim dabantur, æquè malè acceptis, ac si in Turcarũ triremibus teneremur. quarto post die Facatã cognitum est nos ibi esse, quod vbi nauarchus rescivit, tota de re hostes, qui vicum ceperant, certiores facit: tum nauiculae tres armatis hominibus refertæ nauẽ inuadunt, ipsumque nauarchum arreptum expilant, nos verò ipsis etiam vestibus, quæ nobis erant reliquæ, vnã tantũ relicta intima tunica exuunt. cum iis deinde in nauiculas descendimus, qui tria passuum millia cùm processissent, antequam ad terram appellerent, inter se spolia diuiserunt. quod illi dum faciunt, vir quidam ex eo comitatu præcipuus, qui me nouerat, mihi togam, comitibus verò meis aliquid singulis ad corpus tegendum reddidit. descensione in litus Facatensium facta, noui nos labores, noua pericula excipiunt. nam ex hostibus hi qui in terra remanserant, partem prædæ ab eis, qui in mari nos diripuerant, efflagitate ceperunt, qua cum iis communicata discedunt. nos in litore sumus relictĩ. magna autem erat eo loco vis populi, portæ verò oppidi clausæ, dispositaque præsidia. hic nobis alius pugionem, alius hastam intentans, dari sibi aliquid minaciter postulant: alij verò nobis manus etiam inferunt, ut vinctos in suas villas abducant. denique nos vestimentis planè omnibus nudant. in ea turba ac tumultu conijcitur in aggeris quendam hiatus, quod apud eos futura necis indicium est. tum verò plebs in nos cateruatim irruere, nos clamor-

*Syluestri
ex ga So-
cios fides.*

*Sociorũ
calami-
tates &
pericula.*

elamoribus suis ad eadem exposcere: nos regnorum euet-
 sores appellare, aliisque huiusmodi probris contumeliosè
 proscindere. quæ voces dum ab incondita plebe iactantur,
 ecce tibi miles specu illo nos extrahit, strictoque gladio, ubi
 sunt, inquit, pecuniæ? Cui nos: vides in quo statu simus, &
 petis ea, quæ non habemus. mittit ille confestim in oppidū
 sciscitatum, nobis porrò quid faceret. Dum in his vitæ pe-
 riculis versaremur, Sylvester interea admissus in oppidum,
 Ioannem quendam Christianum, cui cum hostibus magna
 erat necessitudo, de nostro statu fecerat certiores. qui ve-
 stimentis quatuor sumptis, cōtinuò ad littus excurrit, sum-
 motaque magno impetu multitudine, ex eorum manibus,
 qui nos iam captos tenebant, eripuit. simul etiam adfuit
 ex oppido nuntius, qui nos occidi vetaret. Inde Ioānes do-
 mum suam perductos, cibo nos igneque refecit, vadimo-
 nium etiam pro nobis magistratibus promisit, eosque tum
 pollicitationibus tum verò muneribus mitigavit. Et quo-
 niam in iis tumultibus casu disiunctus à nobis Gulielmus
 cum puero Christiano in manus militis cuiusdam incide-
 rat, eo ipso die nulla interposita mora Ioannes militē adiit,
 pretioque redemptionis transacto (id fuit aureorum vigin-
 ti) nostros domum reduxit: in qua decem dies morati, quòd
 ea negotiatoribus valde frequens esset, magistratuum iussu
 ad alium Christianum diuertimus, ibique dies quinquagin-
 ta latuimus. Breuiarium ego per eos dies cum reliquis re-
 bus amiseram: id quoque Ioannes & reperit, & mihi suo
 are coemptum reddidit. Tertio mense inter eos labores ac
 metus exacto, veniam denique profectiois sine vlla vel hos-
 pitum nostrorum vel Christianorum aliorum molestia aut
 detrimento à magistratibus impetrauimus. mihi enim utri-
 que certum erat quiduis perpeti potius, quam damni quid-
 quam cuiquam eorum importare. Bungi autem ut nos eua-
 disse cognitum est, ingens cū Regis ipsius, ac procerum ali-
 quorū Christianorū gaudium fuit: quorū nonnulli nobis
 obviam ad urbem, accedentibus ad tertium lapidem nō si-
 ne cibariis prodierunt: ad secundum verò atque ad primum
 alios item offendimus vino fructibusque ad nos recreandos
 aduectis, atque ipsis etiam umbellis ad solem arcendū. nec
 verò mulieres ei gratulationi defuere, quæ sublatis in sinū
 infantibus itē lōgè nobis occurrerāt: atque hæc omnia mira-
 cū alacritate latitiaque fiebat: plorare alij gaudio, alij subla-

*Christia-
 ni cuius-
 dampia
 in captio-
 nis offi-
 cia.*

*Insignis
 Neophy-
 torum
 pietas.*

ris in cœlum oculis Deo gratias agere, quod preces ipsorum exaudisset: omnes verò & mihi & inter se gratulari, narrare, quanto nos beneficio Dominus è quot quantisque periculis exemisset. Nam quid ego de partibus nostris & fratribus dicam: qui ut nos iam à se desperatos incolumes redeunt viderunt, tanta voluptate lætitiâque perfusi sunt, tantaque nos vicissim, ut ærumna omnes præterita tanquam somnium evanesceret: laudetur Dominus, qui in his partibus ita remotis gentem hanc, vix dum posito Christianæ militiæ tyrocinio, tanto diuinarum rerum studio inflamat. magis hæc mihi credite fratres carissimi, solatium afferunt: nec regnum est ullum eum Christi obsequio conferendum: in illis calamitatibus etiã Firado Christiani ter quaterve non modò farina, carnis, piscium, vestium, sed etiã pecuniæ tantam ad nos copiam submiserunt, ut ego valde timerem, ne ea res ab adversariis cognita dimissionis nostræ ac liberationis negotium retardaret. Nec verò Facatensium quoque Christianorum cõtempore subsidia defuerunt, ut affirmare possim, Socios nostros nunquam ita omnibus copiis abundasse, ut nos in cõstatu Dei beneficio abundauimus: quã eorum in nos caritatem ac studium Dominus ipse cõpensat. Ab vrbe Facata cõdita nihil vnquam simile his tumultibus extitisse ferebatur: quo facilius persuasum est barbaris, omnes eas calamitates nostra causa contigisse: quare tanta in nos ira perciti sunt, ut ædes nostras, ac templum, & cætera omnia diruerint, denique pureum ipsum, quo utebamur, glebis oppluerint.

Ineunte quadragesima honestus vir Christianus, quo commodius rebus diuinis vacaret possessionibus relictis, amicoque potenti, apud quem familiariter vivebat, ad nos se recepit, filioque vno quem habebat, in Societatis nostræ disciplinam tradito, ipse toto eo quadragesimæ tempore pedem sinibus ædium nostrarum nusquam, ne ad suos quidem extulit: quinta autem sacra hebdomadæ feriã in cœna Domini cum ante aram in primo fidelium ordine cõstitisset, presentem in Eucharistiæ sacramento Dominum alloquens, omnes eius cruciatus, quos optimè nouerat, memoriaque tenebat, sigillatim ita recensuit, ut vniuersi generis humani redemptionem æquè sibi vni, ac ceteris omnibus applicaret: idque eo animi sensu ac dispositione verborum, ut omnes in sui admirationem conuerteret. vbi perorauit, flagris in sua terga capiti sauire tanta cum perseuerantia, ut eum

Vita G.
 morsegre
 giacum f.
 ad Chri-
 stiani.

nonnullos ipsemet è suis domesticis incitabat, Itaque affectu duo, quibus ille præcipuis in administratione consiliariis utebatur, cœlesti lauacro expiati sunt. Postremò à nobis petiit, vt eò rediremus quotannis: populum vniuersum paulatim in Christi fidem esse venturum, itaque hoc ipso tempore nos expectat.

Firandi præclarè in præsentia Christiana res geritur. sacrificanti mihi quotidie, concionanti verò Iaponice Ioanni Ferdinandi, neophyti adsunt. quamquam Ioanne quidè carebunt propediem, expectatur enim à Cosmo Turriano, vt neophytos Amangutianos erudiat. mecum remanebit Paulus Iaponius, de quo dixeram ab initio, egregius iuuenis, tantaque dicendi facultate & copia præditus, vt dies totos in sacris disputationibus sine vlla auditorum satietate consumat. Mirabile verò dictu est, quanto in rebus diuini animi æstu zeloque ferueat, quantaque dexteritate Iaponios quid sequi debeant, quid fugere, edoceat. Firandensium neophytorum numerus est iam ferme 500. Regulus autem, in quo magna ad Christianam religionem propensio cernitur, arcam nobis ad cœmeteriũ Christianorũ attribuit, in qua ipso exaltationis Crucis die solenni, summa & neophytorũ & Lusitanorum, qui aderant, gratulatione & alacritate, crucis trophæa defixim⁹. Aloisius Almeida præter pecuniam ad excipiendos infantes collatam, vnguentũ etiam centum aureorum pretio mittit Vlisiponem ad Socios nostros, vt coacta ex eo pecunia, tabulam ad exemplar, quod in charta delineatũ est, quàm elegantissimo opere pingendam curent: summa quæso adhibeatur diligentia, vt ea tabula perfecta ad hanc Bûgensem Ecclesiã perferatur, in Beatissimæ Virginis sacello valerudinarii quod à pietate nomen accepit, locanda, &c. Firando, 9. Kal. Octob. 1555.

MELCHIOR NVNNES SOCIETATI
IESV IN EVROPAM.

ANno superiore, susceptè à me Iaponicè profectio-
nis huiusce consilium, aduentumque meũ Malacã
per litteras vobis exposui. nũc iter nostrũ Malaca
ad hũc vsq; portũ Sinarum describã breuiter: nauã enim
properat. Cum variis difficultatibus ab nauigando cohibi-
ti, hyemẽ totã in piis obeundis ex instituto nostro mun-
ribus